

Competenties woordenschataanbod Peuterleidsters

In onderstaand schema zijn de competenties woordenschataanbod voor peuterleidsters uitgewerkt naar leidstergedrag: wat moet een leidster doen of laten zien. Op deze manier is het schema eventueel te gebruiken als een soort kijkwijzer.

Competentie	Ervaren niveau	Leidstergedrag
<p>SELECTEREN Woordselectie</p> <p>Clusteren</p>	<p>Woorden selecteren</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ die peuters niet kennen en wel moeten leren ✓ woorden selecteren voor creëer je kans situaties: methodes, thema's, alle activiteiten, BAK (<i>Basislijst Amsterdamse Kleuters</i>) ✓ woorden ter plekke selecteren in grijp-je-kans situaties <p>Woorden clusteren</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ gericht op netwerkopbouw ✓ gericht op verschillende soorten betekenisrelaties (<i>spin, kast, trap, parachute</i>) 	<p>Woorden selecteren</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ de leidster heeft een goed beeld van het woordkennisniveau van de peuters en sluit daarbij aan ☐ de leidster heeft een goed beeld van het vereiste woordkennisniveau passend bij de leeftijd en zet hoog in ☐ de leidster kan prioriteiten stellen en keuzes maken door gebruik te maken van de 3 houdingen: <ul style="list-style-type: none"> ▪ laat maar zitten ▪ even kort uitleggen ▪ hier werk ik aan diepe woordverwerving ☐ de leidster kan vanuit bovengenoemde drie houdingen ter plekke woorden selecteren in creëer-je-kans situaties: <ul style="list-style-type: none"> ▪ uit methodes en thema's ▪ uit alle activiteiten ▪ uit de BAK (<i>Basislijst Amsterdamse Kleuters</i>) ☐ de leidster kan vanuit bovengenoemde drie houdingen ter plekke woorden selecteren in grijp-je-kans situaties: <ul style="list-style-type: none"> ▪ in interactie tussen peuter en leidster ▪ in interactie tussen peuters onderling ☐ de leidster maakt een gevarieerde selectie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ uit alle verschillende activiteiten ▪ van verschillende soorten woorden: zelfstandig naamwoorden, bijvoeglijk naamwoorden, werkwoorden enz.; inhoudswoorden en functiewoorden; abstracte en concrete woorden ▪ van losse woorden en woorden in een cluster ▪ van verschillende kennisstructuren (variatie in gebruik van websoort: spin, trap, kast, parachute) <p>Woorden clusteren</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ de leidster maakt clusters van woorden die in het semantisch netwerk bij elkaar horen ☐ de leidster geeft woordrelaties weer door het kiezen van de juiste kennisstructuur

VIERTAKT
Vorbewerken

Vorbewerken

- ✓ om aandacht van peuters te krijgen
- ✓ om woorden te kunnen aanhaken in het (woord)kennisnetwerk van de peuters

Semantiseren

- ✓ van concrete en abstracte woorden
- ✓ met flexibel gebruik van de drie uitjes
- ✓ gericht op oppervlakkige en diepe woordkennis
- ✓ met een interactieve verwerking
- ✓ waarbij betekenisrelaties met andere woorden in beeld gebracht worden (woordwebben)
- ✓ waarbij woorden zichtbaar in de groep komen (woordmuur)

Vorbewerken

- de leidster krijgt aandacht van de peuters
- de leidster kiest een verbewerking gericht op het (woord)kennisnetwerk waarin de aan te leren woorden vallen

Semantiseren

- de leidster kan zowel concrete als abstracte woorden semantiseren
- de leidster gebruikt de drie uitjes met een duidelijke betekenisafbakening passend bij de leeftijd
- de leidster kan woorden en woordbetekenissen met behulp van de drie uitjes helder bij peuters overbrengen
- de leidster kan bij woorden de juiste keuze maken in het gebruik van de uitjes en kan dit in de praktijk toepassen:
  - woorden labelen (benoemen, voordoen, aanwijzen)
  - woorden kort uitleggen (oppervlakkige woordverwerving)
  - woorden uitleggen waarbij gewerkt wordt aan diepe woordverwerving
- de leidster kan in grijp-je-kans situaties één of meerdere woorden met behulp van één of meerdere uitjes helder bij peuters overbrengen
- de leidster kan in interactie situaties één of meerdere woorden met behulp van één of meerdere uitjes helder bij peuters overbrengen
- de leidster kan door een interactieve verwerking na aanbieding het concept bij de peuters verduidelijken en/of uitbreiden
- de leidster geeft met het woordweb de woorden, de woordbetekenissen en de betekenisrelaties duidelijk weer
- de leidster heeft een woordmuur in de groep waarbij de woorden voor de peuters zichtbaar zijn

<p>Consolideren</p>	<p>Consolideren</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ door gebruik te maken van alle activiteiten (thema's en methoden) ✓ door bewust om te gaan met het eigen taalaanbod ✓ door bewust om te gaan met de onderlinge interactie van de peuters ✓ door dagelijkse routine ✓ met variatie 	<p>Consolideren</p> <ul style="list-style-type: none"> □ de leidster kan gebruik maken van alle activiteiten en dagelijkse routines om de woorden en woordbetekenissen te consolideren □ de leidster kan gebruik maken van het eigen taalgebruik om de woorden en woordbetekenissen te consolideren □ de leidster kan gebruik maken van specifieke activiteiten om de woorden en woordbetekenissen te consolideren □ de leidster kan gebruik maken van grijp-je-kans situaties om woorden te consolideren □ de leidster kan gebruik maken van interactie situaties om woorden te consolideren □ de leidster heeft consolideren ingebed in de dagelijkse routine □ de leerkracht kan gevarieerd consolideren: <ul style="list-style-type: none"> ▪ de leidster kent minstens 10 verschillende werkvormen om te consolideren en past dit gevarieerd toe ▪ de leerkracht weet bij elke werkvorm of gewerkt wordt aan passief en/of actief consolideren ▪ de leerkracht weet bij elke werkvorm of gewerkt wordt aan woorden en/of woordbetekenissen consolideren
<p>Controleren</p>	<p>Controleren</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ door observatie en controle ✓ gericht op passieve en actieve woordkennis ✓ gericht op oppervlakkige en diepe woordkennis ✓ gericht op korte en middellange termijn 	<p>Controleren</p> <ul style="list-style-type: none"> □ de leidster kan bepalen of peuters de aangeboden woorden en betekenissen beheersen: <ul style="list-style-type: none"> ▪ door observatie tijdens verschillende activiteiten ▪ door gebruik te maken van opdrachten gericht op controle □ de leidster weet het verschil tussen actief en passief controleren en past dit in de praktijk toe □ de leidster weet het verschil tussen oppervlakkige en diepe woordkennis en past dit in de praktijk toe □ de leidster controleert regelmatig; zowel op de korte als op de middellange termijn □ de leidster kan op grond van de leerresultaten het eigen handelen kritisch bekijken en aanpassen

<p>REGISTREREN</p> <p>Leidster</p> <p>Peuter</p>	<p>Registratie</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ door systematische registratie van het woordenschaetaanbod ✓ door systematische registratie van de leerresultaten 	<p>Registreren</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ de leidster houdt een systematische registratie bij van het totale woordenschaetaanbod: <ul style="list-style-type: none"> ▪ alle woorden die gelabeld zijn ▪ alle woorden die kort uitgelegd zijn ▪ alle woorden waarbij is gewerkt aan diepe woordverwerving ○ in de registratie is opgenomen of de woorden los zijn aangeleerd of in clusters (bij de laatste groep wordt ook de kennisstructuur aangegeven) ○ in de registratie is de vindplaats opgenomen (methode, thema e.d.) ○ de leidster houdt een systematische registratie bij van de leerresultaten
<p>KWANTITEIT</p>	<p>Gemiddeld aanbod</p> <p>Per week tussen 10 en 15 (nieuwe) woorden aanleren (400-600 woorden per jaar) op verschillende manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ door 1-2 clusters per week ✓ door labelen (benoemen, aanwijzen of voordoen) ✓ door kort uitleggen 	<p>Gemiddeld aanbod</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ de leidster kan aantonen 400-600 (nieuwe) woorden per jaar aan te leren